1913. évi X. törvénycikk

az osztatlan közös legelőkről[1]

ELSŐ FEJEZET

Társulat alakitása

1. § Az alább felsorolt osztatlan közös legelőkben részes felek (tulajdonostársak) a közösségből folyó ügyek vitele végett kötelesek a jelen törvény értelmében társulattá alakulni.

E rendelkezés alá esnek:

1. a volt urbéresek közös legelői, amelyeket részükre urbéri elkülönités vagy tagositás utján adtak vagy adnak ki;

2. a közbirtokosságok közös legelői, amelyek még arányositás alá esnek, vagy arányositás alkalmával közösben maradtak vagy maradnak;

3. a tagositás alkalmával egyesség vagy az 1908:VII. tc. IV. 8. §-ának negyedik bekezdése és az 1908:XXXIX. tc. 2. §-ának negyedik bekezdése alapján osztatlan közös tulajdonul kihasitott legelők;

4. azok a közös legelők, amelyeket közbirtokosság, a volt urbéresek közönsége vagy más tulajdonostársaknak jogi személyiséggel nem biró összessége az 1908:XLIII. tc. 1. § 8. pontjában megállapitott állami segélylyel szerzett vagy szerez, létesitett vagy létesit, javitott vagy javit;

5. azok a közös legelők, amelyeket az 1-4. pontok valamelyike alá eső legelők részesei a közös legelők helyébe vagy kiegészitésére szereztek vagy szereznek.

A volt urbéresek és közbirtokosságok közös legelői e rendelkezés alá esnek akkor is, ha tulajdonosaik a közösségből folyó ügyek vitelére oly szabályzatot állapitottak meg, amelyben a tulajdonostársak összessége jogi személynek van nevezve, vagy amely szerint a közös legelő tulajdona a tulajdonostársak összességét mint ilyent illeti.

2. § A földmivelésügyi miniszter rendeletére társulattá kötelesek alakulni az oly közös legelő tulajdonosai is, amelyet majorsági zsellérségek megváltása, telepités vagy földeldarabolás (parczellázás) alkalmával közös használat czéljára hasitottak vagy hasitanak ki.

A földmivelésügyi miniszter ilyen esetben a társulattá alakulást az érdekelt tulajdonostársak illetőségek szerint számitott többségének kérelmére vagy a törvényhatóság tiszti ügyészének vagy a gazdasági felügyelőségnek előterjesztésére és csak akkor rendeli el, ha a közösségből folyó ügyek vitelére a társulattá alakulás a tulajdonostársak nagyobb számánál fogva vagy az állattenyésztés érdekében egyéb okból kivánatos.

Azt, hogy a földmivelésügyi miniszter a társulattá alakulást elrendelte, a telekkönyvben fel kell jegyezni. Ha ez a feljegyzés megtörtént, harmadik jogszerző nem hivatkozhatik hatályosan arra, hogy a jogszerzéskor a társulattá alakulás elrendeléséről tudomása nem volt. A feljegyzést törölni kell, ha a földmivelésügyi miniszter a társulattá alakulás tárgyában kiadott rendeletét hatályon kivül helyezi, vagy ha a társulattá alakulás a 17. § értelmében a telekkönyvben feljegyeztetik vagy a tulajdonjog a társulat javára a 23. § értelmében bekebeleztetik.

---

1 Szentesítve: 1913. IV. 7. Kihirdetve: 1913. IV. 12.

3. § A földmivelésügyi miniszter az érdekelt tulajdonostársak illetőségek szerint számitott legalább kétharmadrésznyi többségének kérelmére a társulattá alakulást elrendelheti oly egyéb közös legelőre nézve is, amely nem esik az 1. vagy a 2. § alá.

Ebben az esetben a társulattá alakulást a földmivelésügyi miniszter csak akkor rendeli el, ha az a közösségből folyó ügyek vitelére az állattenyésztés érdekében azért mutatkozik kivánatosnak, mert a tulajdonostársuk tulnyomó számban kisgazdák és érdekelt gazdaságaiknak száma legalább tiz.

A 2. § utolsó bekezdése ebben az esetben is áll.

4. § Ha a közös legelő, amelynek tulajdonosai az 1-3. §-ok értelmében kötelesek társulattá alakulni, nincs a tulajdonostársak közös birtokában és használatában, vagy ha a tulajdonjog nem a tulajdonostársaknak vagy közös elnevezéssel megjelölt összességüknek, hanem a községnek vagy másnak javára van telekkönyvezve, a felügyelő hatóság (65. §) a birtokkereset vagy a tulajdoni kereset megindítása vagy a telekkönyv kiigazitása végett a 69. § megfelelő alkalmazásával intézkedhetik. Ilyen esetben és általában minden oly esetben, amikor a tulajdonostársak illetőségei a telekkönyvben még kitüntetve nincsenek, a jelen törvény hatályba lépte után a közös legelő tulajdonát a tulajdonostársak javára csupán közös elnevezésük alatt illetőségeik kitüntetése nélkül kell a telekkönyvbe bejegyezni.

5. § Két vagy több oly legelőterület tekintetében, amelyek ugyanazokat a tulajdonostársakat egyenlő részesedési arány szerint illetik, egy társulat alakitása elegendő.

6. § Az 1. §-ban meghatározott ingatlanok tulajdonosai kötelesek a társulatot a jelen törvény életbelépésétől, és ha utóbb jutnak a közös ingatlan birtokába, ennek bekövetkeztétől számitott egy év alatt megalakitani.

A 2. és a 3. §-ban meghatározott ingatlanok tekintetében a társulat megalakitására a földmivelésügyi miniszter tüz ki határidőt.

7. § A társulat megalakitása végett alakuló közgyülést kell tartani.

Az alakuló közgyülés előtt a tulajdonostársak gondoskodni kötelesek a tagok névjegyzékének (43-44. §) összeállitásáról és az alapszabályok (55., 56. §) tervezetének elkészitéséről, és kötelesek ezeket az érdekelteknek hirdetmény utján való értesitése s közszemlére kitétel végett a községi előljáróságnak bemutatni.

A névjegyzéknek és az alapszabályok tervezetének elkészitésében a községi előljáróságnak, a közigazgatási bizottságnak, esetleg a földmivelésügyi miniszternek megbizottja is közremüködhetik.

A névjegyzéket és az alapszabályok tervezetét a közszemlére tétel után bárki megtekintheti és róla másolatot is vehet.

8. § A községi előljáróság, a névjegyzék és az alapszabálytervezet elkészültéről és közszemlére kitételének napjáról a közigazgatási bizottságnak haladék nélkül jelentést tesz.

A közigazgatási bizottság a közszemlére tételtől számitott tizenöt nap elteltével az alakuló közgyülés megtartására határnapot tüz ki, ezt a földmivelésügyi miniszternek bejelenti s egyuttal az alakuló közgyülés idejének közhirrététele végett értesitit a községi előljáróságot.

Az alakuló közgyülésen a közigazgatási bizottság kiküldöttje elnököl. Ha a földmivelésügyi miniszter az alakuló közgyülésre megbizottat küld, az elnöklés joga azt illeti.

Az alakuló közgyülés a névjegyzéket az esetleges felszólalások eldöntése után hitelesiti és az alapszabályok megállapitása felől határoz.

Az alakuló közgyülésről jegyzőkönyvet kell készitени.

Egyebekben az 54. §-nak és a 60. § első bekezdésének rendelkezései az alakuló közgyülésre is megfelelően állanak.

9. § Az alakuló közgyülés határozatképességéhez annyi jogosultnak jelenléte szükséges, hogy az illetőségeik aránya szerint számitott szavazatok az összes illetőségekre eső szavazatoknak legalább felét kitegyék.

Ha az alakuló közgyülésen a jogosultak a határozatképességhez szükséges számban meg nem jelentek, uj alakuló közgyülést kell összehivni, amely határozatképes, ha azon a jogosultak közül legalább annyian vannak jelen, hogy szavazataik az összes illetőségekre eső szavazatok egynegyed részét kiteszik.

Ha az uj alakuló közgyülés sem határozatképes, a 14. § rendelkezésének megfelelően kell eljárni.

10. § Az alakuló közgyülés határozatai ellen a kihirdetéstől számitott tizenöt nap alatt panaszszal élhet minden érdekelt fél, továbbá a közgyülés elnöke, valamint a törvényhatóság tiszti ügyésze és a gazdasági felügyelőség.

A panaszt már a közgyülésen be lehet jelenteni; az ekként bejelentett panaszt a közgyülés jegyzőkönyvében fel kell jegyezni; különben a községi előljáróságnál kell irásban benyujtani vagy szóval előterjeszteni. A szóbeli panaszról jegyzőkönyvet kell készitени.

11. § A közgyülés elnöke köteles az alakuló közgyülés jegyzőkönyvét, ugyszintén a hitelesitett névjegyzéket és az alapszabályokat a szükséges számu eredeti példányban (15. §), aláirásával ellátva, a községi előljárósághoz bemutatni. A községi előljáróság ezeket a panaszra megszabott határidő (10. §) elteltével a netalán beérkezett panaszokkal együtt késedelem nélkül a közigazgatási bizottsághoz terjeszti fel.

12. § A közigazgatási bizottság a társulati tagok névjegyzékét csak a netalán beadott panaszok alapján veszi birálat alá. Panasz esetében a vitás kérdést az eddigi birtokállapotnak megfelelően dönti el, és ehhez a határozathoz képest a netalán szükséges kiigazitásokat a névjegyzéken megteszi.

Az alapszabályokat a közigazgatási bizottság, az arra vonatkozólag netalán beadott panaszokkal együtt, saját véleménye kiséretében a jóváhagyás kérdésében határozat hozatala végett a földmivelésügyi miniszterhez terjeszti fel.

13. § A földmivelésügyi miniszter az alapszabályokat panaszszal meg nem támadott részeikben is felülvizsgálja. Az alapszabályoknak törvénybe vagy rendeletbe ütköző rendelkezéseit megváltoztathatja, vagy éppen ugy, mint más fogyatkozás esetében is, az alapszabályok módositását, kiegészitését vagy uj alapszabályok készitését rendelheti el és rendelkezéseinek foganatositására záros határidőt szabhat. A határidő eredménytelen elteltével a szükséges pótlásokat, esetleg az uj alapszabályokat maga is megállapithatja.

14. § Ha a tulajdonostársak a tagok névjegyzékének összeállitására, az alapszabályok tervezetének elkészitésére és az alapszabályok megállapitására vonatkozólag e törvényben megállapitott kötelességeiket nem teljesitik, a névjegyzék összeállitása és az alapszabályok tervezetének elkészitése iránt a közigazgatási bizottság intézkedik, az alapszabályokat pedig a közigazgatási bizottság javaslata alapján a földmivelésügyi miniszter állapitja meg.

15. § A közigazgatási bizottság az általa változatlanul hagyott, kiigazitott vagy megállapitott névjegyzéknek és a földmivelésügyi minisztertől jóváhagyott vagy megállapitott alapszabályoknak egy-egy példányát visszatartja, két-két példányát pedig a társulat és a községi előljáróság részére a községi előljárósághoz leküldi és az alapszabályokból az illetékes telekkönyvi hatósághoz annyi példányt tesz át, ahány község területén a közös legelő fekszik (17. §). Az 56. § esetében a névjegyzékből és az alapszabályokból csak egy-egy eredeti példányt kell a községi előljárósághoz leküldeni.

16. § A tagok névjegyzékét és a földmivelésügyi minisztertől jóváhagyott vagy megállapitott alapszabályokat a községi előljáróság a leérkezéstől számitott tizenöt nap alatt kihirdetni és a kihirdetéstől számitott harmincz napon belül az alapszabályok életbeléptetése végett a társulati közgyülést összehivni köteles.

Ezen közgyülésen a társulat képviseletére és a határozatok végrehajtására hivatott közegeknek megválasztásáig a községi előljáróság egyik tagja (biró vagy jegyző) elnököl. Ha a közigazgatási bizottság vagy a földmivelésügyi miniszter megbizottat küld, az elnöklés joga ezeket, és pedig elsősorban a földmivelésügyi miniszter megbizottját illeti.

17. § Azt, hogy a közös legelő tulajdonosai a jelen törvény értelmében társulattá alakultak, a telekkönyvben fel kell jegyezni. Ha ez a feljegyzés megtörtént, harmadik jogszerző nem hivatkozhatik hatályosan arra, hogy a jogszerzéskor a társulattá alakulásról tudomása nem volt.

A 24. § rendelkezései alá eső ingatlanok tekintetében ez a feljegyzés elmarad.

MÁSODIK FEJEZET

A társulat jogviszonyai

18. § A társulat az alapszabályok földmivelésügyi miniszteri jóváhagyásának vagy megállapitásának közzétételétől kezdve jogképes és mint ilyen, e törvény korlátai között saját neve alatt jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, a biróságok előtt pert indithat és perbe fogható.

19. § A társulat czélja a legelő közösségéből folyó ügyeknek ellátása és a tagok közös állattenyésztési érdekeinek előmozditása.

A társulat czéljára ingatlanok vagy egyéb vagyontárgyak visszterhes szerzésével vagy más kötelezettségek alapitásával terheket vállalni csak annyiban szabad, amennyiben ez a tagok érdekében szükséges vagy nyilvánvalóan hasznos és vagyoni erejükkel arányban áll.

A felügyelő hatóságoknak kötelessége arra ügyelni, hogy a társulat működése ezen a körön belül maradjon.

20. § A társulat kötelékébe vont közös legelő a társulat megalakulásával, a 23. §-ban meghatározott eseteket kivéve, nem megy át a társulat tulajdonába, hanem mint osztatlan közös tulajdon a tulajdonostársaké marad; de igazgatása, kezelése és közös használatának szabályozása a társulatot illeti. Egyebekben is a közös legelő felől a tulajdonostársak jogait közösen érintő ügyekben a társulat rendelkezik, ez a jogköre azonban a közös legelő elidegenitése és megterhelése tekintetében csak a 21-22. §-ban megengedett rendelkezésekre, valamint az illetőségeknek dologi teherként járulékokkal megterhelésére (40. §) terjed ki. A tulajdonostársak összessége a közös legelő felől a társulati közgyülésen kivül egyáltalában nem rendelkezhetik. Az egyes tulajdonostársak a társulat fennállása alatt csak illetőségeikről és csak e törvény korlátai között rendelkezhetnek.

21. § A társulat a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával a közös legelőt vagy területének egy részét, ha a tagok összességének nyilvánvaló érdeke követeli, értékének megfelelő vételárát eladás utján elidegenitheti, vagy legelőül alkalmas oly ingatlannal, amely legalább is egyenlő értékü, elcserélheti (25. §). A társulat rendelkezése az összes tulajdonostársak irányában hatályos. Az elidegenités alapján szükséges telekkönyvi bejegyzések tekintetében egyebekben a telekkönyvi jognak az ily ingatlanokra vonatkozó rendelkezései irányadók.

Eladás esetében a kapott vételárat a társulat a közös legelő pótlására, részleges elidegenités esetében a megmaradt rész jókarbahelyezésére, javitására, felszerelésére vagy kiegészitésére köteles felhasználni és addig, mig ez megtörténik, a társulatnak a vételárat a tagok osztatlan közös vagyonaként gyümölcsözőleg kell kezelnie.

22. § Ha a közös legelő vagy területének egy része kisajátitás alá esik, a társulat mind a kisajátitási terv, mind a kisajátitási ár megállapitása tekintetében a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával a kisajátitó vállalattal egyességet létesithet, mely egyesség a tulajdonostársak irányában hatályos.

23. § Ha a tulajdonostársak illetőségei a telekkönyvben egyénenkint kitüntetve nincsenek, a társulat megalakulásával a közös legelő tulajdona a társulatra száll át, és az egyes tagokat csupán a legelőnek a jelen törvényben szabályozott közös használata és az ezzel járó jogok illetik meg. Ilyen esetben a közös legelő tulajdonát a társulat javára kell bekebelezni.

Ha a tulajdonostársak illetőségei a telekkönyvben egyénenkint ki vannak ugyan tüntetve, de az illetőségek tekintetében a tulajdonjogi bekebelezésen kivül más telekkönyvi bejegyzések fenn nem állanak, vagy csupán oly bejegyzések állanak fenn, amelyek az összes egyéni illetőségekre nézve azonosak és azonos rangsorban vannak, vagy ha a tulajdonjogi bekebelezésen kivül eső telekkönyvi bejegyzések által érdekeltek e bejegyzések törléséhez hozzájárulnak: a tulajdonostársaknak, vagy a társulat megalakulása után a társulat közgyülésének az összes illetőségek szerint számitott többsége a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával kimondhatja, hogy a közös legelő tulajdonát a társulatra ruházza át és hogy az egyes tagokat csupán a legelőnek a jelen törvényben szabályozott közös használata és az ezzel járó jogok illetik meg. Ily rendelkezés esetében a közös legelő tulajdonát a társulat javára kell bekebelezni, és a tulajdon a bekebelezéssel a társulatra száll át; a tulajdonostársi illetőségeket a telekkönyvben hivatalból le kell jegyezni, az azokra vonatkozó bejegyzéseket pedig törölni kell.

Ha az előbbi bekezdésben emlitett rendelkezés oly esetben történt, amelyben a közös legelőbeli összes egyéni illetőségekre nézve a tulajdonjogi bekebelezésen kivül csupán oly bejegyzések állanak fenn, amelyek azonosak és azonos rangsorban vannak, ezeket a bejegyzéseket, hacsak az érdekeltek törlésükhöz hozzá nem járultak, a társulat tulajdonába átment legelőre vonatkozó bejegyzésekként egyidejüleg hivatalból át kell vinni e legelő telekjegyzőkönyvébe vagy telekkönyvi betétébe.

24. § A társulat az előbbi § értelmében tulajdonába átment legelő tekintetében is csak a 20. §-ban meghatározott jogkör illeti meg azzal a kiegészitéssel, hogy a társulat a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával a jelen törvény értelmében érvényesen vállalt társulati tartozás (27. § harmadik bekezdése) biztositása végett a legelőnek jelzálogjoggal terhelésére is jogositva van.

A közös legelő számára nyitott telekjegyzőkönyvben vagy telekkönyvi betétben a társulat tulajdonának bekebelezésével egyidejüleg fel kell jegyezni, hogy a legelőt a jelen törvény értelmében a társulat tagjainak használati joga terheli, és hogy a társulat rendelkezési joga a legelő tekintetében a jelen törvény értelmében korlátozva van. A használati jogoknak egyénenkint való telekkönyvi bejegyzését mellőzni kell és ezek a jogok a tagok javára bejegyzés nélkül törvénynél fogva mindaddig terhelik a legelőt, amig az a társulat tulajdona.

Az ilyen legelőre végrehajtást vezetni csak abban az esetben lehet, ha a tartozás a legelőt törvénynél vagy telekkönyvi bejegyzésnél (23. § harmadik bekezdése, jelent § első bekezdése) fogva terheli, vagy ha a legelőnek elidegenitése iránt a jelen törvény értelmében vállalt kötelezettségből ered.

Ha a legelőt végrehajtási árverésen eladják, a vételárnak az a része, amely a legelőt törvénynél vagy telekkönyvi bejegyzésnél fogva terhelő tartozások kielégitése után fennmarad, a tagoknak a 21. § utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés alá eső osztatlan közös vagyonává lesz.

Egyebekben az ily legelőre, valamint a tagok használati illetőségeire a társulat fennállása alatt megfelelően ugyanaz áll, ami a 20. § alá eső közös legelőre és az abban való tulajdonostársi illetőségekre.

25. § A társulat által szerzett minden ingatlan a társulatnak a 24. §-ban megállapitott korlátozások alá eső tulajdonává lesz. Ez a szabály áll akkor is, ha a társulat alakulásának alapjául szolgáló közös legelő a 20. § alá esik.

26. § A közös legelővel együtt a társulat kötelékébe kell bevonni a tulajdonostársaknak minden egyéb olyan közös, habár külön telekjegyzőkönyvben vagy a telekkönyvi betétben felvett ingatlanát is, amely rendeltetésénél fogva a közös legelő használatával kapcsolatos állattenyésztés czéljára szolgál. Az ilyen ingatlanra, a 85. § első és második bekezdésében foglalt rendelkezések kivételével, megfelelően ugyanaz áll, a mi a közös legelőre.

Ha a tulajdonostársaknak oly közös ingó vagyona van, a mely a közös legelőnek vagy az előbbi bekezdésben emlitett ingatlannak tartozéka, vagy a közös használatukkal kapcsolatos állattenyésztés czéljára szolgál, ez az ingó vagyon, mint a közös ingatlanok tartozéka, a társulat rendelkezése alá esik.

27. § A társulat kölcsönt csak a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával és csak a legelő jókarba helyezése, javitása vagy felszerelése czéljából, vagy a meglevő legelőterület elégtelensége esetében kiegészitő legelő szerzése czéljából, vagy a tagok közös állattenyésztési érdekében szükséges vagy nyilvánvalóan hasznos egyéb beruházásokra vehet fel.

A földmivelésügyi miniszter a társulati kölcsön felvételére vonatkozó közgyülési határozat jóváhagyásánál meghatározza a kölcsön kiszolgáltatásának módozatait és azokat a biztositékokat, amelyek arra szolgálnak, hogy a felvett kölcsön más, mint a kitűzött czélra fordithatő ne legyen.

A társulat jelzálogjogot (24. §) csak a jelen §-ban meghatározott czélokra felvett törlesztéses kölcsönnek vagy a szerzett ingatlan (25. §) vételárának biztositására engedhet.

Ha a földmivelésügyi miniszter a társulat határozatát jóváhagyta, harmadik jóhiszemü személy ellenében nem lehet érvényesiteni azt, hogy a társulat rendelkezése a jelen §-ban megszabott feltételeknek nem felel meg.

28. § A társulatnak tagja mindenki, akiknek a társulat kötelékébe tartozó legelőben tulajdoni vagy használati illetősége van. Más a társulatnak tagja nem lehet. Az illetőség átruházásával vagy átszállásával a társulati tagság is áthárul a szerződő félre.

A legelő eladása esetében a vételár és az abból a tagokra eső hányadrészek a társulat fennállásának és a társulati tagságnak szempontjából az eladott legelővel és a tagoknak abban volt illetőségeivel egy tekintet alá esnek.

29. § A társulat tagja tulajdoni vagy használati illetőségét élők közötti jogügylettel csak a társulat hozzájárulásával ruházhatja át.

A társulatnak a hozzájárulást csak akkor szabad megtagadnia, ha az átruházás azzal a veszélylyel jár, hogy az illetőségeknek egy kézbe halmozását vagy tulságos elaprózását mozditja elő, vagy ha az más fontos gazdasági érdeket veszélyezteti.

A hozzájárulást meg kell tagadni, ha az átruházás folytán az összes illetőségek egynegyed részénél több egy kézben egyesülne, vagy ha az átruházás az illetőségnek oly felosztására vezetne, hogy a jogosult a megfelelő legelőhasználatot önállóan nem gyakorolhatná.

Az alapszabályok kimondhatják, hogy ha a tag illetőségét valamely, az alapszabályokban közelebbről megjelölt ingatlannal kapcsolatban ruházza át, a társulat a hozzájárulást csak az előbbi bekezdésben meghatározott esetekben tagadhatja meg.

A hozzájárulást egyáltalában nem lehet megtagadni, ha az átruházás a község vagy az állam részére történik.

30. § Az illetőség átruházása esetében, a 29. § utolsó előtti és utolsó bekezdésében megjelölt eseteket kivéve, a társulat, a község vagy az állam ebben a sorrendben elővásárlási joggal élhet. Az elővásárlási jognak törvénynél fogva az a hatálya, mint a telekkönyvben bejegyzett szerződéses elővásárlási jogé.

Ha az illetőséget a tag más ingatlanával együtt kivánja átruházni, az elővásárlási jogot a tag akarata ellenére csak az átruházás egész tárgyára lehet gyakorolni.

31. § Az átruházást az elővásárlási jog gyakorlása vagy a hozzájárulás megadása végett a társulatnál be kell jelenteni. Ez a bejelentése az elővásárlásra jogosultak mindegyikével szemben hatályos. A bejelentést, amennyiben az elővásárlási jog gyakorlásának helye van (30. §), a társulat köteles az elővásárlásra jogosult község és állam nyilatkozatának kieszközlése végett a községi előljárósággal és a gazdasági felügyelőséggel késedelem nélkül közölni.

Ha elővásárlási jog gyakorlásának nincs helye, vagy ha a jogosultak kijelentik, hogy elővásárlási jogokkal élni nem kívánnak, vagy ha a bejelentéstől negyvenöt nap eltelik a nélkül, hogy az elővásárlásra jogosult jogát gyakorolta volna: a társulat köteles tizenöt nap alatt a hozzájárulás kérdésében határozni.

Ha ez a határidő eltelt a nélkül, hogy a társulat a hozzájárulás kérdésében határozott volna, a hozzájárulást megtagadottnak kell tekinteni.

A társulatot illető elővásárlási jog gyakorlása és a hozzájárulás megadása felől a választmány (46. §) határoz.

A hozzájárulás kérdésében a határozat közlésétől, ha pedig közlés nem történt, a harmadik bekezdésben jelzett határidő elteltétől tizenöt nap alatt panasznak van helye (62. § második bekezdése) a földmivelésügyi miniszterhez, aki a hozzájárulás megadása vagy megtagadása felől végérvényesen határoz.

32. § Ha az elővásárlási joggal a társulat él, a választmány a megszerzett illetőséget egészben vagy az egy szavazatra jogositó illetőségnél nem kisebb hányadrészekre felosztva megfelelő ellenérték fejében, felhivásra záros határidő alatt jelentkező olyan kisgazdatagokra ruházza át, akiknek érdekelt gazdaságaikhoz viszonyitva legkevesebb a legelő illetőségük. Ha ily tagok nem jelentkeznek, az abban a községben lakó kisgazdákat, amelyben a társulat székhelye van, más jelentkezők felett előnyben kell részesiteni. A felhivást mindaddig kell ismételni, amig alkalmas vevő jelentkezik. Az illetőséggel járó jogokat a közgyülésen addig, mig az átruházás megtörténik, a társulat az elnöktől kijelölt tagja által gyakorolja.

33. § A hozzájárulás megtagadása esetében a tag lemondhat illetőségéről a társulat javára, kivéve azt az esetet, ha a megtagadás a 29. § harmadik bekezdésében meghatározott okból történt. A lemondással a tag tagsága megszünik és az illetőség a társulatra száll.

A lemondást a hozzájárulás jogerős megtagadásától harmincz nap alatt kell a társulattal szemben kijelenteni. Ha az illetőség telekkönyvezve van, a lemondás hatályosságához a nyilatkozatnak telekkönyvi bekebelezésére alkalmas okiratban kijelentése szükséges. Az átszállás telekkönyvi bejegyzésének kieszközléséről a társulat köteles gondoskodni.

A 32. § rendelkezése a jelen § alapján szerzett illetőségekre is áll.

34. § A tag használati illetőségére vezetett végrehajtás tekintetében a végrehajtási eljárásnak a nem telekkönyvezett ingatlanokra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ha valamely tagnak tulajdoni vagy használati illetőségére végrehajtást vezetnek, a telekkönyvi hatóság az árverési hirdetményt a társulattal közölni köteles.

Ha az illetőség a végrehajtást szenvedőnek más ingatlanával együttesen bocsáttatnék árverés alá, a társulat az árverési hirdetmény kézhezvételétől számitott nyolcz nap alatt a telekkönyvi hatóságnál kérheti, hogy az illetőséget külön bocsássák árverés alá. E kérelem felől a telekkönyvi hatóság az árverési feltételek módositása végett az érdekeltek által netalán beadott előterjesztésekkel együtt az e részben irányadó eljárási szabályok értelmében határoz. (1881:LX. tc. 165. §).

A társulat az illetőség tekintetében az árverésen bánatpénz letétele nélkül tehet ajánlatot. Ha utóajánlatot tesz, sem bánatpénzt letenni, sem az ujabb árverés költségét előlegezni nem tartozik. Egyebekben a társulatra a végrehajtási eljárásnak a bánatpénz letétele alól felmentett árverelőre vonatkozó rendelkezései irányadók.

A 31. § negyedik bekezdésének és a 32. §-nak rendelkezései megfelelően itt is állanak.

35. § A tagokat a törvényben és az alapszabályokban meghatározott jogok illetik.

A társulat minden tagjának illetősége arányában joga van a társulat kötelékébe tartozó legelőnek alapszabályszerü használatára és a felosztásra kerülő társulati jövedelem megfelelő hányadára.

A legelő használatához való jog gyakorlását a tag másnak átengedheti. Az alapszabályok az átengedést akként korlátozhatja, hogy a bizonyos személyeknek, nevezetesen a társulat tagjainak vagy a helybeli lakosoknak egyenlő feltételek mellett a használat megszerzésére mások felett elsőbbségük legyen, és ennek biztositására az alapszabályok azt is kimondhatják, hogy a használat átengedése csak a társulat közvetitésével történhetik.

36. § A társulat a tagoktól, akik a társulat kötelékébe tartozó ingatlanokat vagy a társulati vagyont használják, amennyiben a társulati kiadások fedezésére szükséges, legeltetési vagy egyéb használati dijakat szedhet.

37. § A társulat köteles a kötelékébe tartozó legelő használatát szabályozni és e végből legelőrendtartást megállapitani. Erre a földmivelésügyi miniszter záros határidőt szabhat. A legelőrendtartás megállapitására a 13-14. § rendelkezései megfelelően irányadók. Ha az állattenyésztés érdekében kivánatos, a földmivelésügyi miniszter a legelőrendtartást az idézett §-okban meghatározott eseteken kivül is maga állapithatja meg.

Ha a jogosultak (35. §) a legelőre nem hajtanak ki annyi állatot, mint a mennyinek kihajtásához joguk van, vagy amennyit a legelő nagyságához és minőségéhez képest az okszerü gazdálkodás elvei szerint a tagok állattenyésztési érdekének veszélyeztetése nélkül kihajtani lehetne, a társulat eddig a határig évről-évre megfelelő legelőhasználati dij fejében megengedheti elsősorban azt, hogy oly kisgazdatagok, akiknek érdekelt gazdaságaikhoz viszonyitva kevés a legelőilletőségük, az illetőségükre eső számnál nagyobb számu állatot hajthassanak ki, másodsorban pedig azt, hogy a legelő a társulat székhelyén vagy a legelő helyén, avagy e helyek közelében lakó olyan kisgazdák is használhassák, akik nem tagjai a társulatnak, ha maguknak nincs elegendő legelőjük, és ha gazdálkodásuk előmozditása a közérdeket szolgálja.

38. § A kiadásokat, - ideértve a társulat által felvett kölcsön, valamint egyéb társulati tartozás után fizetendő járulékokat, tőketörlesztési összegeket, kamatokat és járulékaikat is, - elsősorban a legeltetési és használati dijakból, valamint a társulat kötelékébe tartozó ingatlanoknak és a társulati vagyonnak egyéb rendes jövedelmeiből kell fedezni.

Amennyiben a kiadások e jövedelmekből nem fedezhetők, a hiányzó összeg fedezése végett a tagokra tulajdoni vagy használati illetőségeik arányában tagsági járulékokat kell kivetni.

A megállapitandó időre be nem fizetett járulékok után az esedékesség napjától a fizetés napjáig 5% késedelmi kamat jár.

A tag az illetősége után kivetett és tagsága idején esedékessé vált járulékokért a társulattal szemben személyesen felelős és azokért tagságának megszünése után is felelős marad.

39. § A társulat az évenkint kivetett járulékokról és azok esedékességéről a tagokat alkalmas módon értesiteni köteles.

Ha valamely tag a kivetést, jogossága vagy összege tekintetében, vagy a kivetési jog elévülésének bekövetkezése miatt sérelmesnek tartja, az ellen a határozat közlésétől tizenöt nap alatt a társulat választmányánál, és ennek határozata ellen a közigazgatási bizottságnál panasszal, a közigazgatási bizottság határozata ellen pedig a földmivelésügyi miniszterhez fellebbezéssel élhet.

40. § A társulat által a tagokra kivetett járulékok, ideértve a legeltetési és egyéb használati dijakat is, nemkülönben a járulékok után fizetendő késedelmi kamatok a tagok tulajdoni vagy használati illetőségeinek olyan dologi terhei, amelyek az egyenes adók természetével birnak, és az illetőségekre vezetendő végrehajtási árverés esetében - amennyiben a jogerős árverés napjától visszafelé számitott három éven belül váltak esedékessé - korábbi törvény rendelkezése folytán elsőbbséggel nem biró minden más követelésnek, még a telekkönyvben bekebelezetteknek is megelőzésével elégitendők ki az árverési vételárból. A társulati járulékoknak és késedelmi kamataiknak hátralékát közadók módjára kell behajtani.

Ha az egyes tulajdoni illetőség valamely telekkönyvi jószágtestnek alkotórésze, és a telekkönyvi jószágtesttel együttesen kerül árverés alá: az együttes árverési vételárat a közös ingatlanban való tulajdoni illetőség, és a telekkönyvi jószágtest többi alkotórésze között értékük arányában kell megosztani és a tulajdoni illetőségre eső járulékot a vételárnak csupán a tulajdoni illetőségre eső részéből kell kielégiteni. Az illetőség és az egész jószágtest értékét ebből a szempontból ugy kell meghatározni, mint az ingatlanok kikiáltási árát végrehajtási árverés esetében.

A társulat által kiállitott hátraléki kimutatás, vagy e kimutatásnak a község előljárósága által hitelesitett másolata vagy kivonata a birósági eljárásban végrehajtható közokirat.

41. § A társulat a közös munkával teljesithető gazdasági tennivalóknak természetben való lerovását is elhatározhatja.

A természetben lerovandó közös munkát a társulati tagok tulajdoni vagy használati illetőségeik arányában teljesitik. A közös munkát azonban a közgyülés által meghatározott pénzértékekben meg lehet váltani. Aki a közös munkát nem teljesiti, attól a pénzértéket a tagsági járulékok módjára kell behajtani, és az egyebekben is a tagsági járulékokkal egy tekintet alá esik.

42. § Az alapszabályok elrendelhetik, hogy a bevételekből a kiadások fedezése után fennmaradó felesleget vagy ennek egy bizonyos hányadát, előre nem látott társulati kiadások vagy más rendkivüli társulati szükségletek fedezhetése végett, tartaléktőke képzésére kell forditani.

Ha a társulat törlesztéses kölcsönt vett fel, vagy részletekben törlesztendő más tartozást vállalt, - amennyiben a jelen törvény mást nem rendel (81. §), - legalább az évi törlesztési összeg öt százalékának megfelelő tartaléktőkét kell képezni és fenntartani mindaddig, amig a tartozás teljesen törlesztve nincsen. Amennyiben szükséges, e végből tagsági járulékot kell kivetni.

Egyébként a bevételek feleslegét a tagok között illetőségeik arányában fel kell osztani. Ha azonban a társulatnak rendkivüli bevételei vannak, a földmivelésügyi miniszter elrendelheti, hogy ez az összeg vagy egy része megfelelő számu évekre felosztva forditassék a társulati kiadások fedezésére, vagy pedig, hogy ez az összeg, vagy egy része gazdasági beruházásokra, állattenyésztési czélokra, ingatlan szerzésére vagy társulati tartozások törlesztésére forditassék és addig, amig ez megtörténik, külön alapként gyümölcsözően kezeltessék.

43. § A társulat tagjairól (28. §) névjegyzéket kell vezetni és abban minden változást hivatalból kell kitüntetni.

A névjegyzékbe a telekkönyv szerinti tulajdonostársakat a telekkönyvben kitüntetett illetőségeik arányának feltüntetésével kell felvenni. Amennyiben a tényleges birtoklás a telekkönyvi állapottól eltér, a felvétel a tényleges birtoklás alapján történik. Ugyanez áll, ha az egyes tulajdonostársak vagy illetőségeik a telekkönyvben kitüntetve nincsenek.

Azokat a jogosultakat, a kiknek részesedési aránya egészen bizonytalan, a kérdés birói rendezéséig egymásközt egyenlő részesedési joggal kell a névjegyzékbe bejegyezni.

Ha az előbbi rendelkezések értelmében a névjegyzéket összeállitani nem lehet és urbéri elkülönitésnek vagy arányositásnak sincs helye, az igazságügyminiszter elrendelheti, hogy a közös legelőre vonatkozólag a jogosultság kérdése birói uton hivatalból rendeztessék. A birói rendezés szabályait az igazságügyminiszter a birtokrendezésre vonatkozó jogszabályoknak megfelelően rendelettel állapitja meg.

44. § A névjegyzék nyilvános és azt bármely érdekelt megtekintheti.

A névjegyzék összeállitásának és vezetésének részletes szabályait a földmivelésügyi miniszter az igazságügyminiszterrel egyetértve rendelettel állapitja meg.

HARMADIK FEJEZET

A társulat szervezete, alapszabályai, feloszlása

45. § A társulatot peres és nem peres ügyekben hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben a jelen törvényben és az alapszabályokban meghatározott korlátok között az elnök képviseli. Ugyanő képviseli a tagokat az emlitett korlátok között azokban a peres és nem peres ügyekben is, amelyek az összes tagokat mint ilyeneket közösen érdeklik.

Az elnök továbbá gondoskodik a közgyülés határozatainak végrehajtásáról és végzi azokat a tennivalókat, amelyeket törvény, rendelet vagy az alapszabályok reá biznak.

46. § Az elnök mellett választmány működik.

A választmány hatáskörébe tartoznak a társulatnak mindazok az ügyei, amelyeket törvény, rendelet vagy az alapszabályok kifejezetten oda utalnak, és azok az egyéb ügyek, amelyek törvény, rendelet vagy az alapszabályok értelmében a társulat más szerveinek hatáskörébe nincsenek utalva.

A választmánynak az elnökből és legalább négy más tagból kell állnia.

47. § Az elnök és a választmány a társulattal szemben köteles azokhoz a korlátozásokhoz is alkalmazkodni, amelyekhez képviseleti vagy rendelkezési jogát közgyülési határozatok kötik.

48. § A társulat elnökét, a választmány tagjait és a társulat egyéb közegeit a közgyülés, amennyiben az alapszabályok mást nem rendelnek, a tagok sorából választja. A választás eredményét nyolcz nap alatt a közigazgatási bizottságnak be kell jelenteni.

A közigazgatási bizottság jogositva van megsemmisiteni azt a választást, amely nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt jogerősen elitélt vagy egyéb okból alkalmatlan személyre esett.

Ha a társulat tagjai az elnököt, a választmány tagjait és az alapszabályokban felsorolt többi közegeket megválasztani elmulasztják, a közgazgatási bizottság a társulat tagjait a választás foganatositása végett közgyülésre hivja össze; ha pedig a választás ekkor sem sikerül, sőt sürgős esetekben a választás megkisérlése előtt is, a közigazgatási bizottság ideiglenes elnökül és más közegekül a törvényben és az alapszabályokban megállapitott hatáskörrel arra alkalmas társulati tagokat, szükség esetében a társulat körén kivül álló más alkalmas egyéneket rendel ki, vagy a társulat ügyeinek ugyanabban a hatáskörben való vitelével a községi birót vagy az előljáróság más tagját bizza meg.

49. § A tagok a társulat ügyeiben közgyülésen határoznak.

A közgyülés hatáskörébe tartozik minden ügye, amelyet törvény, rendelet vagy az alapszabályok oda utalnak.

A közgyülés hatáskörébe tartozik különösen:

1. az alapszabályok módositása és uj alapszabályok megállapitása;
2. a legelőrendtartásnak, a legeltetés és az apaállattartás módozatainak meghatározása;
3. az elnöknek és a választmány többi tagjának megválasztása, felmentése és elmozditása;
4. a 3. pont alá nem eső társulati alkalmazottaknak megválasztása, felmentése és elmozditása, hacsak az alapszabályok mást nem rendelnek;
5. ingatlan szerzése - ide nem értve az illetőségeknek a 30. §, a 31. § negyedik bekezdése és a 34. § alapján való megszerzését -
6. társulati kölcsönök felvétele, továbbá egyéb oly szerződési kötelezettségek vállalása, amelyekkel a társulat ötszáz koronát meghaladó érték erejéig kötelezhetnék;
7. a társulat kötelékébe tartozó ingatlanok tekintetében a 21-23. §-ok, és a 24. § első bekezdése szerint megengedett ügyletek és az ingatlanokra rendeltetésüktől eltérő vagy más rendkivüli használatok és haszonvételek (bérlet, haszonbérlet, kő- és kavicsbányák nyitása, fakihasználás fás legelőkön stb.) megengedése;

8. a társulat ingó tőkevagyonának felosztása, elidegenitése és megterhelése és rendeltetésétől eltérő czélra forditásának megengedése;
9. az ingatlanok tekintetében, amennyiben a bérbe- vagy a haszonbérbeadás meg van engedve (7. pont), a bérleti és haszonbérleti szerződések megkötése három évet meghaladó időre;
10. határozathozatal per inditása és perbeli egyesség kötése tárgyában (45. § első bekezdése);
11. határozathozatal legeltetési és egyéb használati dijak szedése és nagyságuknak megállapitása, valamint a tagsági járulékok kivetése és a természetben lerovandó közös munka tárgyában;
12. határozathozatal az ingatlanokon végzendő javitó munkálatok és beruházások tervei felől;
13. a költségvetés megállapitása, a számadások megvizsgálása és a felmentvény megadása;
14. a társulat szerveinek és közegeinek határozatai és intézkedései ellen használt panasz felett a döntés, amennyiben a törvény és az alapszabályok másként nem rendelkeznek;
15. határozathozatal a társulat kötelékébe tartozó ingatlan területe egy részének a társulat kötelékéből kibocsátása vagy a társulat teljes feloszlása és az ezek következtében szükséges intézkedések tárgyában (58. §).

50. § Közgyülést minden évben legalább egyszer kell tartani.

Az alapszabályok több közgyülés tartását is elrendelhetik.

A közgyülésről jegyzőkönyvet kell készitени és annak egy példányát nyolcz nap alatt a közigazgatási bizottsághoz fel kell terjeszteni.

51. § A közgyülést az elnök, akadályoztatása esetében pedig az hivja össze, aki az elnök helyettesitésére az alapszabályok szerint hivatva van.

A közgyülést az alapszabályokban meghatározott eseteken felül mindenkor össze kell hivni, ha ez a társulat érdekében szükséges, vagy ha a közigazgatási bizottság vagy a földmivelésügyi miniszter elrendeli.

A tagoknak fejenkint számitott egytizedrésze az ok és a czél megjelölésével bármikor kivánhatja a közgyülés összehivását.

Ha az összehivás a közigazgatási bizottság, vagy a földmivelésügyi miniszter által meghatározott időben, az előbbi bekezdés esetében pedig legkésőbb nyolcz nap alatt meg nem történik, a közgyülést kérelemre vagy hivatalból a közigazgatási bizottság hivja össze.

52. § A közgyülés napját a tárgyalás alá kerülő ügyek megjelölésével legalább tizenöt nappal előre hirdetmény kifüggesztése utján és a helyben szokásos más módon közhirré kell tenni. Ez a határidő a közigazgatási bizottság engedélyével halaszthatatlanul sürgős esetekben megröviditheto, de három napnál rövidebb nem lehet. Az alapszabályok megállapithatják, hogy a közhirrététel más módon is történjék.

Érvényes határozat csakis az összehivásban megjelölt tárgyak felől hozható. Kivételnek oly inditványra nézve van helye, amelyet ujabb közgyülés összehivása végett terjesztenek elő.

53. § A közgyülést az elnök vezeti.

A közigazgatási bizottság és a földmivelésügyi miniszter azonban a közgyülésre megbizottat küldhet ki, és ha ily megbizott jelen van, az elnöklés joga ezeket, még pedig elsősorban a földmivelésügyi miniszter megbizottját illeti.

A határozatokat az elnök mondja ki; kihirdetésükről a társulat elnöke gondoskodik.

54. § A tagok a szavazati jogot illetőségeik aránya szerint gyakorolják.

Az alapszabályokban meg kell határozni az illetőségnek azt a legkisebb mértékét, amely egy szavazatra jogosit. Mindenesetre megilleti egy szavazat azt, akinek a legelőhasználat tekintetében egységnek vett állat (számos-állat, számos-marha, számos-jószág) vagy ezzel egyenlőnek tekintett más állatok kihajtására jogositó illetősége van. Egy szavazatra jogositó illetőségnél kisebb illetőségek alapján a tagok csoportba összeállva megbizott vagy megbizottak által annyi szavazatot gyakorolnak, ahány szavazategység foglaltatik a reájuk eső összes illetőségekben. Ha az egy szavazatra jogositó illetőségnél kisebb illetőséggel biró jogosultak önként nem csoportosultak, az illetőségeikre eső szavazati jogot helyettük a községi képviselőtestület által megbizott előljárósági tag gyakorolja.

A tagok összes szavazatainak egynegyedénél több szavazatot egy tag sem gyakorolhat.

Amennyiben valakinek tagsága vagy illetőségének nagysága vitás, annyiban annak szavazati joga felől ideiglenesen a kérdés birói eldöntéséig a közgyülés határoz. E határozat meghozatalában az érdekelt tag rész nem vehet.

A tagok szavazati jogukat meghatalmazott által is gyakorolhatják.

55. § A társulat alapszabályaiban különösen a következőket kell megállapitani:

1. a társulat nevét, székhelyét és annak kijelentését, hogy a társulat a jelen törvény értelmében alakult;

2. a társulat kötelékébe tartozó ingatlanoknak telekkönyvszerü és földadókataszteri pontos megjelölését;

3. a társulat képviseletére és a határozatok végrehajtására hivatott szerveknek és közegeknek (elnök, választmány és a tisztviselők), valamint hatáskörüknek megjelölését;

4. a közgyülés hatáskörét, összehivásának, a tanácskozás rendjének, a határozatok hozatalának és kihirdetésének módját annak meghatározásával, hogy mi történjék, ha a közgyülés nem volt határozatképes;

5. az alkalmazottak felfogadásának és alkalmazásának módját és feltételeit;

6. azokat az intézkedéseket, amelyeket a 3. és az 5. pontban felsorolt személyek ellen kötelességmulasztás vagy szabálytalan eljárás esetében az ügyvitel akadálytalan menetének biztositása végett alkalmazni kell;

7. a tagok jogait és kötelességeit; nevezetesen meg kell határozni az egy szavazatra jogositó legkisebb illetőséget és azt, hogy az ennél kisebb illetőséggel biró jogosultak a szavazásra miként csoportosuljanak; a társulat kötelékébe tartozó ingatlanok és a társulati vagyon használatának módját;

8. az ingatlanok terményei értékesitésének, továbbá az anyag és a pénz kezelésének szabályait, esetleg a tartaléktőke képzését és ennek módját.

Az alapszabályok törvénynyel vagy rendelettel nem ellenkezhetnek.

56. § Az alapszabályok a társulat képviseletére és a határozatok végrehajtására hivatott szervek megállapitását mellőzhetik és helyettük az elnök hatáskörét a községi biróra, a választmány hatáskörét pedig a községi előljáróságra (biró, jegyző és a képviselőtestület által kijelölendő egy további előljárósági tag) bizhatják; ugyszintén a közgyülés hatáskörét - a 49. § 1., 3., 5-10. és 15. pontjaiban megjelölt ügyek és az ugyanezen § 12. pontjában említett beruházások kivételével - a képviselőtestületre ruházhatják át. Az átruházott hatáskört a községi hatóságok az 1. és a 2. § alapján megalakult társulatok tekintetében vissza nem utasithatják.

A községi hatóságok a társulat ügyeit, - az előbbi bekezdésben kivett ügyeket ide nem értve, - a társulat megfelelő külön szerveire megszabott hatáskörben az általános közigazgatási jogszabályok szerint intézik. A határozatok jóváhagyásának kérdésének és a jogorvoslatok tekintetében azonban a jelen törvény rendelkezései az átruházott hatáskörben eljáró községi hatóságok határozataira is irányadók.

A társulat költségvetését és számadásait minden más költségvetéstől és számadástól elkülönitve kell készitenі.

Azt, hogy a községi hatóság tagjait a társulat ügyeinek ellátásáért dijazás illeti-e, és ha igen, mennyi illeti, a közigazgatási bizottság a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával állapitja meg.

57. § A jóváhagyott, illetőleg megállapitott alapszabályok módositására, kiegészitésére vagy egészen uj alapszabályokkal való helyettesitésére, valamint hatályuknak uj ingatlanra való kiterjesztésére a 11-15., a 17., a 23-24. §-oknak az alapszabályokra és a telekkönyvi bejegyzésre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

58. § A társulat kötelékébe tartozó ingatlan területe egy részének a társulat kötelékéből kibocsátását vagy a társulat teljes feloszlását a közgyülés csak akkor mondhatja ki, ha a 27. § értelmében felvett kölcsönből eredő társulati tartozás nem áll fenn, vagy ha az érdekelt hitelezők a kibocsátáshoz vagy a feloszláshoz hozzájárulnak és ha a földmivelésügyi miniszter az ingatlan kibocsátandó részének vagy egészének felosztását vagy oly czélra forditását megengedi, amelyre való tekintettel a tagok gazdasági érdekében a társulati kötelék fenntartására többé szükség nincsen.

A társulattá alakulás telekkönyvi feljegyzését (17. §) az ingatlan területe egy részének a társulat kötelékéből kibocsátása esetében a kibocsátott részére nézve, a társulat teljes feloszlása esetében az egész ingatlanra nézve törölni kell, a 24. § korlátozásai alá eső ingatlanra nézve pedig a tulajdonjogot a használati illetőségek arányában a tagok javára kell bekebelezni.

59. § A társulat feloszlása esetében felszámolást kell tartani.

A társulatot a felszámolás befejezéséig, amennyiben a felszámolás czélja kivánja, fennállónak kell tekinteni.

A felszámolást a társulat képviseletére hivatott szervek végzik, a földmivelésügyi miniszter azonban külön felszámolókat rendelhet ki.

A társulati ingó vagyont elsősorban a társulati adósságok kiegyenlitésére kell forditani és a felesleget az illetőségek arányában azok közt kell felosztani, akik a feloszláskor a társulat tagjai voltak.

A társulat feloszlásával a 20. § alá eső ingatlan tekintetében a jelen törvényből folyó korlátozások megszünnek, a 24. § korlátozásai alá eső ingatlan pedig a használati illetőségek arányában a tagok osztatlan közös tulajdonává lesz.

Egyebekben a felszámolásnál követendő eljárást a földmivelésügyi miniszter az igazságügyi miniszterrel egyetértve rendelettel szabályozza.

60. § A közgyülésen, amennyiben a törvény vagy az alapszabályok nagyobb többséget nem kivánnak, a megjelenteknek illetőségeik szerint számitott általános többsége határoz.

A 49. § 5-9. pontjában emlitett határozatokhoz az összes társulati tagokat megillető szavazatoknak több mint fele, azonban ingatlanok elidegenitéséhez, valamint a 15. pontban emlitett határozathoz a szavazatoknak több mint kétharmada szükséges, hacsak az alapszabályok a szavazatoknak nagyobb hányadát nem kötik ki.

A 49. § 1., 2., 5-10., 12. és 15. pontjában emlitett közgyülési határozatok érvényességéhez a földmivelésügyi miniszternek, a 13. pontban emlitett közgyülési határozat érvényességéhez pedig a közigazgatási bizottságnak jóváhagyása szükséges. A jóváhagyás bekövetkeztéig ezeket a határozatokat végrehajtani nem szabad.

Ha a közigazgatási bizottság a 49. § 13. pontjában emlitett közgyülési határozat jóváhagyása felől a felterjesztéstől hatvan nap alatt nem határoz, a jóváhagyást megadottnak kell tekinteni.

A földmivelésügyi miniszter azokat, akik e közgyülési határozatokat a szükséges jóváhagyás nélkül végrehajtják, egyenkint tiz koronától egyezer koronáig terjedhető pénzbirsággal sujthatja (73. §). Magánjogi felelősségük érintetlenül marad.

61. § Ha a társulat tagjai a közgyülésen határozatképes számban nem jelennek meg, ha a tárgyalásra kitüzött ügyekben határozatot nem hoznak, vagy ha a jogerős határozatok végrehajtása iránt a közgyülés hatáskörébe tartozó intézkedéseket meg nem teszik: a közigazgatási bizottság szükség esetében az 56. § első bekezdésének megfelelően rendelkezhetik. Az 56. § második, harmadik és negyedik bekezdése ebben az esetben is áll.

62. § A társulat közgyülésének határozatai ellen a határozat kihirdetésétől számitott tizenöt nap alatt a közigazgatási bizottsághoz panasznak van helye.

Panaszszal élhet minden érdekelt fél és a társulat elnöke, valamint az, aki a közgyülést mint elnök vezette, ugyszintén a törvényhatóság tiszti ügyésze, a gazdasági felügyelőség és az erdőfelügyelőség.

A panaszt már a közgyülésen be lehet jelenteni; az ekként bejelentett panaszt a közgyülés jegyzőkönyvében fel kell jegyezni; különben a panaszt a társulat elnökénél kell irásban benyujtani vagy szóval előterjeszteni. A szóbeli panaszról jegyzőkönyvet kell készitени.

A panasz a határozat végrehajtását felfüggeszti; de a közigazgatási bizottság indokolt esetekben a határozat végrehajtását, amennyiben a határozat hatósági jóváhagyásra nem szorul, előzetes intézkedéssel megengedheti. A 60. § utolsó bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

63. § A közigazgatási bizottság határozatai közlésüktől számitott tizenöt nap alatt, amennyiben a törvény ki nem zárja, a földmivelésügyi miniszterhez föllebbezhetők.

Az előbbi § második, harmadik és negyedik bekezdése megfelelően alkalmazható.

64. § A társulatnak minden törvényellenes rendelkezése, határozata vagy intézkedése miatt, amely a társulat kötelékébe tartozó ingatlan tekintetében a tagok tulajdoni vagy használati illetőségét vagy azon alapuló tagsági jogát sérti, amennyiben a sérelem a jelen törvényben megengedett jogorvoslat utján elháritható nem volt, az érdekelt igényét a társulat ellen a rendes magánjogi elévülési idő alatt birói uton érvényesitheti.

Birói uton érvényesithető különösen, hogy a tagok névjegyzékébe a jogosultat fel nem vették, vagy abba nem jogosultat vettek fel, hogy valamelyik tagnak illetőségét vagy azon alapuló szavazati jogát nem helyesen állapitották meg, vagy hogy a társulat kötelékébe jogosulatlanul vontak vagy nem vontak be valamely ingatlant.

NEGYEDIK FEJEZET

Felügyelet

65. § A társulat a közigazgatási bizottság és a földmivelésügyi miniszter felügyelete alatt működik.

A felügyelő hatóság a társulat ügyvitelét és vagyonkezelését a vagyon czélszerü gazdasági hasznositása és jövedelmeztetése szempontjából is bármikor megvizsgáltathatja, a társulatot a tapasztalt hiányok vagy szabálytalanságok megszüntetésére tiz koronától kétezer koronáig terjedhető pénzbirság (73. §) terhével utasithatja és a felügyeleti vizsgálat eredményének közlésével a szükséges intézkedések tárgyalása és határozat hozatala végett közgyülés összehivását is elrendelheti.

Ezenfelül a társulat működését a közigazgatási hatóságok is ellenőrizni és a tapasztalt hiányokról a közigazgatási bizottságnak késedelem nélkül jelentést tenni kötelesek.

66. § A társulat működésének megakadása, a társulat rossz gazdálkodása s a társulat ügyeinek a társulat rendeltetését veszélyeztető módon való vitele vagy pénzügyi zavarok esetében a földmivelésügyi miniszter a társulati ügyek vitelére miniszteri biztost küldhet ki.

A miniszteri biztos működésének tartamára a közigazgatási bizottság felügyeleti joga függőben van.

A miniszteri biztos - a 49. § 1., 3., 5-10. és 15. pontjaiban megjelölt ügyek és az ugyanezen § 12. pontjában emlitett beruházások kivételével - a közgyülés, a választmány és az elnök jogait gyakorolja és tennivalóit végzi.

A biztos mellé a földmivelésügyi miniszter az érdekeltek köréből véleményező bizottságot állit.

A biztos működése legfeljebb öt évig tarthat.

Ennek, vagy ha a megbizás rövidebb időre szól, a kitüzött időnek elteltével a miniszteri biztos a társulat közgyülését az elnök és a választmány megválasztása végett összehivja és nekik a társulat ügyeinek további vitelét átadja.

Ha azonban a földmivelésügyi miniszter a körülmények folytán indokoltnak találná, vagy ha az érdekeltek maguk kérik, a biztos működését esetről-esetre meghosszabbithatja, de a vonatkozó rendeletben az ujabb határidőt minden esetben határozottan megjelöli.

67. § A felügyelő hatóság ellenőrizni köteles az ingatlanok rendeltetésszerü használatát, állandó jókarbantartását és gondozását, különösen a legelő jókarbahelyezésére, javitására, felszerelésére vagy egyéb beruházásokra szánt összegnek (21. § utolsó bekezdése, 24. § utolsóelőtti bekezdése, 27. §, 42. § utolsó bekezdése) rendeltetésszerü felhasználását és a czélba vett legelőgyarapitásnak megvalósitását és fenntartsát, ingatlan szerzésének vagy elidegenitésének eseteiben pedig azt, hogy a társulat által szerzett ingatlan értéke vagy a társulat által elidegenitett ingatlanért kapott érték az adott ellenértéket valósággal fedezze.

68. § Ha az elnök vagy a társulat egyéb közege a törvényben, rendeletben vagy az alapszabályokban reá ruházott tennivalókat nem teljesíti, vagy kötelességeit egyébként sulyosan megszegi, vagy eljárásával a tagok érdekeit veszélyezteti: a felügyelő hatóság őket tiz koronától egyezer koronáig terjedhető birsággal (73. §) sujthatja, tisztüktől elmozdithatja és a 48. § harmadik bekezdése értelmében járhat el.

69. § Ha a társulat képviseletére hivatott közegek a társulat valamely jogát érvényesiteni elmulasztják, a felügyelő hatóság a megyei tiszti ügyésznek, esetleg más ügyvédnek, még a társulat ellenzése ellenére is, megbizást adhat a jog érvényesitésére.

A megbizásnak ugyanaz a joghatálya, mintha a társulat adta volna.

70. § A jelen törvényben a közigazgatási bizottság hatáskörébe utalt tennivalókat a közigazgatási bizottságnak gazdasági albizottsága végzi.

A gazdasági albizottság elnöke a főispán, akadályoztatása esetében a törvényhatóság első tisztviselője.

Az elnökön kivül tagjai a közigazgatási bizottság által saját kebeléből vagy ezen kivül álló egyének közül választott két mezőgazdasági és két erdőgazdasági szakférfiu.

A gazdasági albizottság rendszerint ülésben határoz. Érvényes határozat hoztalához az elnök és legalább két tag jelenléte szükséges. Szavazategyenlőség esetében az elnök szavazata dönt. Az ülésen mint előadó vagy véleményező az erdőfelügyelőségnek és a gazdasági felügyelőségnek egyik tagja is részt vehet, de szavazati joguk nincsen. A határozat ellen az erdőfelügyelőség és a gazdasági felügyelőség fellebbezéssel élhet.

Halasztást nem türő esetekben az ügy előadójának meghallgatásával az elnök vagy helyettese saját felelősségére ideiglenesen intézkedhetik. Köteles azonban az ügyet végleges intézkedés végett az albizottság legközelebbi ülése elé terjeszteni.

A gazdasági albizottság a maga működéséről a közigazgatási bizottsághoz évenkint jelentést tesz, amelynek tárgyalásán a közigazgatási bizottság ülésében az erdőfelügyelőségnek egyik tagja is részt vehet.

Ha a társulat kötelékébe tartozó ingatlan két vagy több törvényhatóság területén fekszik, a földmivelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve határozza meg, hogy melyik törvényhatóság közigazgatási bizottsága járjon el.

71. § A földmivelésügyi miniszter a jelen törvény 2., 3. és 74. §-ában emlitett ügyekben, valamint az 58. § első bekezdésében emlitett rendelkezéshez szükséges engedély megadása felől állandó gazdasági szakbizottságának meghallgatásával határoz. A földmivelésügyi miniszter a szakbizottságot a jelen törvény alá eső más ügyekben is meghallgathatja.

72. § A hatósági kiküldetések költségeit abban az esetben, ha a kiküldetés a társulat kérelmére történt, a társulatot terhelik.

A hatósági kiküldetések iránt tett intézkedések panaszszal meg nem támadhatók. A kiküldött eljárása ellen azonban panasznak van helye a kiküldő hatósághoz.

73. § A jelen törvény alapján kiszabott pénzbirságok az országos állattenyésztési alapot (1908:XLIII. tc. 4. §) illetik.

ÖTÖDIK FEJEZET

Vegyes rendelkezések

74. § Kis- és nagyközségekben a községi közlegelő elidegenitéséhez, megterheléséhez vagy rendeltetésének megváltoztatásához a földmivelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

A földmivelésügyi miniszter a községi közlegelő elidegenitéséhez, megterheléséhez vagy rendeltetésének megváltoztatásához csak akkor adhatja meg jóváhagyását, ha a kérvényező község az illetékes vagyonfelügyeleti hatóság hozzájárulását igazolja.

75. § A községek (77. §) kötelesek a községi közlegelőre vonatkozólag a jelen törvény hatálybalépésétől, illetőleg a községi közlegelő megszerzésétől számitott egy év alatt legeltetési szabályrendeletet alkotni, illetőleg már meglevő legeltetési szabályrendeleteiket a törvény rendelkezéseivel összhangba hozni.

A községi legeltetési szabályrendelet hatályosságához a törvényhatósági bizottság jóváhagyásán felül a földmivelésügyi miniszter megerősitése is szükséges.

Mind a törvényhatósági bizottságot, mind a földmivelésügyi minisztert ugyanaz a jog illeti meg a községi legeltetési szabályrendeletekkel szemben, amelyet a törvényhatósági szabályrendeletekre vonatkozólag az 1886:XXI. tc. 12. §-ának utolsó bekezdése a kormány részére megállapit. A községi legeltetési szabályrendeletben meg kell állapitani a községi közlegelő használatáért járó dijak magasságát. A használati dijakat a legelő haszonértékének megfelelő mértékben, még pedig lehetőleg akként kell megállapitani, hogy az e czimen befolyó jövedelemből a közlegelő vételáraknak törlesztéséből, a közlegelő fenntartásából és javitásából származó terhek fedezhetők legyenek.

A községi közlegelők kezelését és megfelelő karbantartását a hatóság ellenőrizni köteles. A földmivelésügyi miniszter jogosult az ellenőrzést kiküldött közege által közvetlenül is gyakorolni.

A jelen törvény 67. §-ának rendelkezéseit a községi közlegelőkre is megfelelően alkalmazni kell.

76. § A jelen törvényben a községre ruházott hatáskör és a községet megillető elővásárlási jog (30. §) azt a községet illeti meg, ahol a társulat székhelye van, a társulat megalakulása előtt pedig az emlitett hatáskör azt a községet illeti, ahol a tulajdonostársak nagyobb része lakik. Kétség esetében első fokon a közigazgatási bizottság (70. §), utolsó fokon, valamint akkor is, ha az érdekelt községek különböző törvényhatóságok területéhez tartoznak, a földmivelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve állapitja meg azt, hogy ez a hatáskör és ez a jog melyik községet illeti.

77. § Ahol a jelen törvény községet vagy a községi hatóságoknak valamely szervét vagy közegét emliti ez alatt a rendezett tanácsu és a törvényhatósági joggal felruházott várost vagy a városi hatóságnak megfelelő szervét és közegét is kell érteni. Ehhez képest községi biró alatt a polgármestert, községi előljáróság alatt a városi tanácsot, községi jegyző és a községi képviselőtestület által megbizott előljárósági tag alatt a városi tanácsnak a tanács által erre kijelölt tagját, községi képviselőtestület alatt a rendezett tanácsu város képviselőtestületét, a törvényhatósági joggal felruházott városban pedig a városi törvényhatósági bizottságot kell érteni.

Azokban az esetekben, amelyekben a jelen törvény szerint a községi képviselőtestület határozata ellen a közigazgatási bizottsághoz engedett panasznak van helye (56. § második bekezdése, 62. §), a törvényhatósági joggal felruházott város törvényhatósági bizottságának határozata ellen intézett panasz elintézése a földmivelésügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

78. § A közigazgatási bizottságnak az 1879:XXXI. tc. 26. §-ában emlitett háromtagu albizottsága helyébe erdészeti ügyekben is a jelen törvény 70. §-a értelmében szervezett gazdasági albizottság lép.

79. § A földmivelésügyi miniszter azokat, akik társaságba állva, községtől (77. §), államtól, közalaptól, alapitványtól, egyháztól vagy a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségétől (1911:XV. tc.) vagy utóbbinak közvetitésével mástól is közös használat céljából legelőterületet legalább tiz évi tartamra haszonbérlet utján szereznek, a jelen törvény megfelelő alkalmazásával szervezendő társulat alakitására kötelezheti és ezt a társulatot a jelen törvényben szabályozott hatósági felügyelet alá helyezheti.

Azt, hogy az ily társulatra a jelen törvény rendelkezéseit mennyiben és miként kell alkalmazni, a földmivelésügyi miniszter a végrehajtással megbizott többi miniszterrel egyetértőleg rendelettel állapitja meg.

80. § A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894:XII. tc. 6-11. §-ai a jelen törvény alapján alakult társulatok kötelékébe tartozó legelőkre nem nyernek alkalmazást.

81. § A jelen törvény hatálya alá eső társulatnak a 27. § értelmében nyujtott kölcsön alapján az 1897:XXXII. tc. hatálya alá tartozó kötvények csak a pénzügyminiszter engedélyével bocsáthatók ki.

Ily kölcsön az emlitett kötvények kibocsátásának alapjául csak akkor szolgálhat, ha:

1. a társulat kötelezi magát, hogy a kölcsönből folyó bárminemü tartozásainak fedezése végett szükség esetében a társulat tagjaira járulékokat vet ki (1897:XXXII. tc. 2. § 1. *a)* pontja),

2. a kölcsön jelzálogjognak telekkönyvi bekebelezésével biztosittatott és a kölcsön tőkeösszege - a netalán előzőleg bekebelezett tehertételekkel együtt - nem haladja meg a jelzálogul lekötött ingatlan ama becsértékét, amely a lekötés idejekor állapittatott meg; és

3. a követelés biztositására a hitelező intézet a kölcsön alapján kibocsátandó kötvényekből legalább egy évi kamat- és tőketörlesztési járadéknak megfelelő mennyiséget, a társulat külön kezelendő letétjeként, a kölcsön teljes letörlesztéséig visszatart.

Az ily biztositék és kamatai csak a hitelező intézet olyan követelésének fedezésére fordithatók, amely a kölcsönből folyólag keletkezett és azok más célokra fel nem használhatók, sem pedig birói vagy közigazgatási uton a kölcsön teljes törlesztéséig le nem foglalhatók. A társulat köteles gondoskodni arról, hogy a biztositék eredeti tőkeösszegében a kölcsön teljes törlesztéséig fenntartassék.

A kölcsönből folyó kötelezettségek pontos teljesitése esetében a hitelező intézet a társulat kérelmére, ha a pénzügyminiszter előzetesen hozzájárul, a biztositék kamatait köteles a társulat rendelkezésére bocsátani.

Ha a kölcsönnek és járadékainak meghatározott részét a földmivelésügyi miniszter az 1908:XLIII. tc. 1. § 8. pontja alapján államsegélyként a kölcsön egész tartamára az államkincstár terhére vállalja el, a biztositék megfelelően csökkenthető.

82. § A jelen törvény alapján inditandó eljárás bélyeg- és illetékmentes. Ezt a mentesség azonban a peres eljárásra nem terjed ki.

A bélyeg- és illetékmentesség nem terjed ki továbbá, a 23. § szerinti átruházást, valamint a 33. § alapján végbemenő illetőségszerzést kivéve, akár az alakulás tartama alatt, akár azután történt vagyonszerzésekre és társulati illetőségszerzésekre, valamint a társulat kötelékébe tartozó ingatlannak bérbeadás utján való hasznositására, megterhelésére vagy elidegenitésére.

83. § Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a jelen törvényen alapuló telekkönyvi bejegyzésekre és e bejegyzések törlésére vonatkozó eljárást, továbbá a társulati kötelékből kibocsátott s a kibocsátás után közös tulajdonba jutott ingatlan (58. §) egyéni felosztásának kérésére jogosultak számát és a felosztási eljárást rendelettel szabályozhassa és az e tárgyban, valamint a 43. § utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján kiadandó rendeleteit a szükséghez képest ugyanily módon kiegészithesse és módosithassa.

A közös ingatlan felosztására vonatkozó eljárás a birtokrendező bíróság hatáskörébe tartozik. A jogerős felosztási eljárás eredményét a telekkönyvben és a földadó-kataszterben rendelettel megállapitandó módozatok szerint hivatalból kell keresztülvezetni.

84. § A földmivelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a jelen törvény végrehajtása czéljából szükséges szabályokat, még pedig amennyiben a végrehajtással megbizott többi miniszter ügykörét érintik, velük egyetértőleg rendelettel megállapithassa és az e tárgyban, valamint a jelen törvényben foglalt többi felhatalmazás alapján kiadandó rendeletét a szükséghez képest ugyanilyen módon kiegészithesse és módosithassa.

85. § A jelen törvény alá eső ingatlanok ügyeinek intézése addig, amig a társulat a jelen törvény értelmében megalakult és alapszabályait életbeléptetik (16. §), a fennálló szabályok szerint történik; de az 1. § alá eső ingatlanokat, valamint azokat az ingatlanokat, amelyekre nézve a földmivelésügyi miniszter a társulattá alakulást a 2. vagy a 3. § alapján elrendelte, - avagy területüknek egy részét, - az emlitett időpontig is csak a földmivelésügyi miniszter jóváhagyásával lehet jogügylettel elidegeniteni vagy megterhelni és csak ily jóváhagyással szabad bérbe adni, haszonbérbe adni, felosztani vagy gazdasági rendeltetésükben megváltoztatni.

Ez a rendelkezés az 1. § alá eső ingatlanok tekintetében a törvény kihirdetésének napján lép életbe, azonban alkalmazást nyert az ezt megelőzően létrejött jogügyletekre is, amennyiben azokhoz a földmivelésügyi miniszter jóváhagyása az eddigi szabályok szerint is szükséges volt (1894:XII. tc. 12. §), vagy enélkül is, ha a jogügylet a törvény alapjául szolgált törvényjavaslatnak az országgyülés elé terjesztése, azaz 1912. évi november hó 29. napja után jött létre.

Egyebekben a törvény hatálybalépésének idejét a földmivelésügyi miniszter állapitja meg.

86. § A jelen törvény végrehajtásával a földmivelésügyi, az igazságügyi, a belügyi és a pénzügyi miniszter bizatik meg.

TARTALOMJEGYZÉK

1913. évi X. törvénycikk 1
az osztatlan közös legelőkről 1
ELSŐ FEJEZET 1
Társulat alakitása 1
MÁSODIK FEJEZET 4
A társulat jogviszonyai 4
HARMADIK FEJEZET 9
A társulat szervezete, alapszabályai, feloszlása 10
NEGYEDIK FEJEZET 14
Felügyelet 14
ÖTÖDIK FEJEZET 16
Vegyes rendelkezések 16